

صندوق‌های بازنشستگی چگونه از شرایط اقتصادی تأثیر می‌پذیرند؟

افزایش شکاف منابع و مصارف تحت تأثیر تورم

گزارش

تورم و تغییر نرخ آن یکی از عوامل تأثیرگذار بر همه بخش‌های اقتصاد و بازارهای مالی مانند بازار بورس و سهام است؛ بنابراین برای سنجش اقتصاد یک کشور از نرخ تورم استفاده می‌شود؛ زیرا این نرخ، ارزش پول کشور را نشان می‌دهد. در حالت تورم قیمت‌ها به شکلی فزاینده و نامنظمی افزایش می‌یابند؛ اما آیا تورم بر فعالیت صندوق‌های بازنشستگی نیز اثرگذار است؟ آن‌طور که هادی حق‌شناس کارشناس اقتصادی به آتینو می‌گوید «تورم روی دارایی‌های صندوق‌ها اثر گذاشته و ارزش آن را افزایش می‌دهد.» او اضافه می‌کند: «تورم بزرگترین مزیتی که دارد این است ارزش دارایی‌های افراد را افزایش می‌دهد اما در سمت هزینه‌ها طبیعی است که زمینه افزایش هزینه‌ها را نیز فراهم می‌کند. اگر تورم نبود، کسی انتظار افزایش حقوق ۳۰ تا ۴۰ درصدی را نداشت.» به گفته حق‌شناس، علت اینکه امروز در زمینه افزایش ۱۰ درصدی حقوق نارضایتی وجود دارد، این است که تورم چند برابر نرخ افزایش حقوق است. بنابراین بزرگترین آسیب‌کننده

لیلامرگن

روزنامه‌نگار

تورم و نرخ تورم بالا ایجاد می‌کند، این است که شکاف بین درآمد و هزینه‌های صندوق‌ها را افزایش می‌دهد و این بزرگترین عیب تورم است. او ادامه می‌دهد: «تورم در اقتصاد اساساً پدیده‌ای مضموم است. اگر اقتصادی دارای تورم باشد، آن اقتصاد دارای بیماری است. هر اقتصاد از هزاران بنگاه اقتصادی و مؤسسه تشکیل شده که یکی از این مؤسسات، صندوق بازنشستگی است؛ لذا تورم، وضعیت مطلوب یک صندوق نیست بلکه تورم صندوق‌ها را فقیر و فقیرتر می‌کند؛ به‌خصوص صندوق‌هایی که دارایی ندارند یا دارایی آنها در حداقل ممکن است، بیشتر تحت تأثیر تورم هستند.»

افزایش هزینه صندوق‌ها در درازمدت

این کارشناس اقتصادی درباره اثرات تورم در درازمدت بیان می‌کند: «در درازمدت هزینه‌های صندوق‌ها بیشتر از درآمدها می‌شود و این شکاف افزایش می‌یابد. افزایش این فاصله زمینه ورشکستگی صندوق‌ها به‌خصوص آن دسته

که دارایی مناسب ندارند را فراهم می‌کند.» او می‌گوید: «تورم برای صندوق‌هایی که نسبت شاغلان به بازنشستگان آن در حد استاندارد مثلاً چهار یا پنج به یک است، مشکلی ایجاد نمی‌کند اما در اغلب صندوق‌های ما نسبت شاغل به بازنشسته در خوشبینانه‌ترین حالت دوه به یک است و در بعضی صندوق‌ها این عدد یک به یک است که وضعیت مطلوبی نیست. تورم منجر می‌شود که شکاف بین منابع و مصارف در این صندوق‌ها افزایش یابد.»

او درباره راهکارهای مقابله با اثرات تورم عنوان می‌کند: «صندوق‌ها باید دارایی‌های خود را مولدتر کنند. بازدهی برخی دارایی‌های صندوق‌ها ناچیز است. گاهی منفی است و این به زیان صندوق است. اگر بازدهی دارایی‌ها بیشتر از نرخ سود بانکی باشد، این مسأله می‌تواند بخشی از هزینه صندوق را جبران کند. اگر غیر از این باشد شکاف بین منابع و مصارف را افزایش می‌دهد.» حق‌شناس درباره اینکه کدام فعالیت سوددهی لازم برای صندوق‌ها را فراهم می‌کند، بر مدیریت تأکید می‌کند. به اعتقاد او، مدیریت کارآمد با خود افزایش بهره‌وری را به همراه دارد. برخی کارشناسان بر این باورند صندوق‌ها باید سراغ فعالیت‌هایی بروند که درآمدهای ارزی برایشان ایجاد کند تا به این ترتیب تکانه‌های ناشی از تورم بر روی منابع آنها به حداقل رسد. این کارشناس اقتصادی در این رابطه می‌گوید: «مهم نیست که سود حاصل از فعالیت اقتصادی دلاری یا ریالی باشد، مهم این است که فعالیت بهره‌ور باشد. قالب شرکت‌های دولتی و شبه دولتی بهره‌ور نیستند و فلسفه اصل (۴۴) قانون اساسی هم این بود که این واحدها بهره‌ور شوند.»

به گفته او، بسته به منابعی که یک صندوق در اختیار دارد، می‌توان درباره اینکه کدام بازارها برای این میزان سرمایه جذاب است، تصمیم‌گیری کرد.

تأثیر تورم بر هزینه صندوق‌های بازنشستگی

فردین یزدانی، مدیر گروه اقتصاد و سرمایه‌گذاری مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی در گفت‌وگو با آتینو درباره اثر تورم بر صندوق‌های بازنشستگی بیان می‌کند: «این مسأله روی مصارف به‌خصوص در بخش درمان و هزینه‌های سازمانی بشدت اثر می‌گذارد؛ زیرا هزینه‌های درمان، تورم بالاتری از متوسط کشور را تجربه می‌کنند.»

او می‌گوید: «هزینه‌ها؛ به‌خصوص در بخش مراکز درمانی و بیمارستان‌ها که هزینه‌های هتلینگ، پزشک و دارو دارند، بشدت افزایش می‌یابد و این رشد در حدی است که سهمی از درمان که از منابع باید مصرف کنند، دیگر تکافوی نیازها را نخواهد کرد. به این ترتیب بخش مصارف صندوق‌ها از تورم تأثیرپذیر است و هفت درصد منابع حق بیمه که به درمان اختصاص دارد، با این تورم دیگر جوابگو نخواهد بود. هزینه‌های درمان سهم بالایی از منابع را به خود اختصاص می‌دهند.» به گفته مدیر گروه اقتصاد و سرمایه‌گذاری مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، اگر دولت نرخ دارو را آزاد کند، هزینه تمام‌شده دارو افزایش می‌یابد. مابه‌التفاوت نرخ ارز حتی اگر به صندوق‌های بیمه‌ای پرداخت شود، باز هم با کسری بیشتری روبه‌رو می‌شوند و تعادل شان را از دست می‌دهند. او اضافه می‌کند: «کنته دیگر اینکه بخش زیادی از سرمایه‌گذاری‌ها به شکل سهام است. اگر رشد قیمت سهام پایین‌تر از تورم باشد، برای صندوق‌ها مشکل ایجاد می‌شود. امسال رشد نرخ سهام نسبت به سال گذشته پایین‌تر از نرخ رشد تورم بوده در نتیجه این شکاف روی ارزش دارایی‌ها تشدید شده است.» یزدانی درباره اثر تورم بر روی سرمایه‌گذاری‌های صندوق بازنشستگی و واحدهای تولیدی تحت مدیریت این صندوق‌ها بیان می‌کند: «ارزش املاک از تورم تأثیر مثبت می‌گیرد و بالا می‌رود اما اگر بگوییم کل سیستم کسب‌وکار تحت تأثیر تورم به هم می‌ریزد، حرف درستی است.»

او ادامه می‌دهد: «واحدهای تولیدی صندوق‌های بازنشستگی تحت تأثیر تورم تاحدی مختل می‌شود، اما به شکل مستقیم از تورم تأثیر نمی‌گیرند. در واقع تورم اثرات غیرمستقیمی بر صندوق‌های بازنشستگی دارد و این اثرات در زیرشاخه‌های مختلف متفاوت است.»

مدیر گروه اقتصاد و سرمایه‌گذاری مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی می‌گوید: «در بلندمدت و بیش از یک سال، با تشدید تورم فشار برای افزایش دستمزدها بالا می‌رود. وقتی حقوق شاغلان افزایش یافت طبق قانون مکلفند دستمزد مستمری‌بگیران را نیز افزایش دهند و فشار برای افزایش مستمری بالا می‌رود و این خود ناپایداری در صندوق‌ها ایجاد می‌کند، در صورتی که اگر تورم را در کنترل داشته باشیم، دستمزدها کمتر افزایش می‌یابد و پرداخت مستمری نیز به نسبت کمتر می‌شود و به این ترتیب پایداری مالی بهتر حفظ خواهد شد.»

مخارج صندوق‌های بیمه‌گر تحت تأثیر پارامترهای اقتصادی افزایش می‌یابد

اثر متقابل تورم و صندوق‌های بازنشستگی بر یکدیگر

افزایش تورم یکی از عواملی است که سبب می‌شود کارگاه‌ها تعطیل شده و بر تعداد بیکاران افزوده شود. آن‌طور که زهرانوروزی کارشناس پژوهش مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی می‌گوید «تعطیلی واحدهای تولیدی علاوه بر اینکه در آمد صندوق‌های بازنشستگی را کاهش می‌دهد، بر میزان مخارج صندوق‌ها نیز اثر می‌گذارد؛ اما داستان به همین جا ختم نمی‌شود؛ زیرا کسری منابع مالی برخی از صندوق‌ها که به منابع دولت وابستگی شدید دارند، سبب می‌شود پرداخت به این صندوق‌ها زمینه چاپ پول، افزایش پایه پولی و تغییر نرخ تورم را فراهم کند. به این ترتیب صندوق‌ها و تورم بر یکدیگر اثر متقابلی دارند.»

هزینه درمان در نظر می‌گیرد، ممکن است تحت تأثیر تورم تغییر کند و تغییراتش نیز بیشتر در بیمارستان‌های ملکی سازمان مشاهده خواهد شد. وقتی نرخ تورم بالا می‌رود، بسیاری از کالاهای مصرفی حتی تجهیزات پزشکی که مجبورند برای اداره این بیمارستان‌ها وارد کنند، افزایش قیمت می‌یابند. این مسأله هزینه‌های بیمارستان‌های ملکی سازمان تأمین اجتماعی را به صورت مستقیم افزایش می‌دهد؛ بنابراین قطعاً بالاترین نرخ تورم به صورت غیرمستقیم روی بخش دارویی تأثیر دارد.

تورم باعث می‌شود ارزش کالاهای سرمایه‌ای بالا برود. کدام صندوق‌ها دارای سرمایه‌ای ندارند و از محل تورم بیشتر متضرر می‌شوند؟

فعالیت‌های سرمایه‌گذاری تأثیر محسوسی روی منابع درآمدی سازمان ندارد. بیشتر منابع این مجموعه از حق بیمه تأمین می‌شود و بقیه از محل بدهی‌های دولت است. حق بیمه‌های ماهانه سازمان حتی کفاف هزینه‌هایی که بابت مستمری‌بگیران و بخش درمان پرداخت می‌کند را نیز نمی‌دهد و این سازمان بیشتر متکی به وام برای پرداخت‌ها است. این در حالی است که سهم سرمایه‌گذاری در منابع سازمان بسیار کم است. تأمین اجتماعی بزرگترین صندوق بیمه‌گر است...

و لشکری اختصاص دهد. این رفتار باعث می‌شود فشار روی کسری بودجه دولت ایجاد شود و چنین پرداختی تورم‌زا شود. در سازمان تأمین اجتماعی نیز وضع به همین شکل است. تأمین اجتماعی یک مجموعه دولتی مانند صندوق کشوری نیست و در سال ۹۹ و ۱۴۰۰ قریب به ۹۲ درصد از منابع آن از طریق حق بیمه تشکیل می‌شد و سهم سرمایه‌گذاری در آن، مبلغ بسیار ناچیزی است. از آنجا که سهم سرمایه‌گذاری در صندوق‌های بازنشستگی کم است، از تورم تأثیر زیادی نمی‌گیرد. اکنون سهم صندوق بازنشستگی کشوری در امور رفاهی بودجه عمومی در بودجه ۱۴۰۰ حدود ۵۶ درصد نسبت به سال ۹۹ افزایش یافته و به این ترتیب فشار روی هزینه‌های دولت ایجاد می‌شود و دولت مجبور است این منابع را تأمین کند که عملی تورم‌زا است. در چنین شرایطی نیز تورم روی صندوق‌های بازنشستگی تأثیر دارد. از سوی دیگر بخشی از اقدامات صندوق‌های بازنشستگی ممکن است روی صندوق‌ها اثر بگذارد و می‌توان گفت این دوبر روی یکدیگر اثر متقابل دارند.

گفته می‌شود تورم روی هزینه‌های درمانی صندوق‌های بازنشستگی اثر مضاعف دارد. به نظر شما این گزاره درست است؟

بله. بسیاری از داروهای ارزش قیمت داشته‌اند؛ بنابراین به نظر من، آن سهمی که سازمان تأمین اجتماعی به عنوان

گزارش

زهراتوسلی

روزنامه‌نگار

تورم چه اثری روی صندوق‌های بازنشستگی دارد؟

به طور کلی اثر تورم بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصاً صندوق‌هایی که به صورت دولتی اداره می‌شود (یعنی صندوق بازنشستگی کشوری و لشکری)، بیشتر به تأمین منابع مالی بازمی‌گردد. هر سال قبل از اینکه لایحه بودجه را تصویب کنند، منابع مورد نیاز این صندوق‌ها در لایحه بودجه دیده شده و در مجلس تصویب می‌شود. امسال به خاطر تورم مجبور شدند سطح حداقل حقوق و سایر سطوح حقوق را افزایش دهند. این افزایش می‌تواند روی دولت فشار وارد آورد؛ زیرا دولت اگر نتواند منابع را تأمین کند، از بانک مرکزی قرض می‌گیرد و به این ترتیب منابع پایه پولی افزایش می‌یابد. این در حالی است که افزایش پایه پولی منجر به تورم می‌شود.

در مورد سازمان تأمین اجتماعی وضعیت چگونه است؟

سه درصد منابع تأمین اجتماعی از طریق دولت تأمین می‌شود. اگر در زمان ایجاد تورم به این سازمان فشار زیادی آید، مجبور می‌شود به دولت برای دریافت این بدهی‌ها فشار آورد. در این شرایط تأمین اجتماعی هم در مضیقه است؛ زیرا به عنوان مثال حقوق افزایش شدیدی داشته و منابع این مجموعه دچار مشکل است. از سوی دیگر، می‌دانیم که منابع دولت در بودجه همواره کسری

ظرفیت دیده نشده...

ادامه از صفحه ۷

...حال اگر تغییر و تحولات جهانی در حوزه‌های اقتصاد، اشتغال، تولید و فرهنگ کار را از نظر بگذرانیم و سرعت رشد جامعه زنان ایرانی در دهه‌های گذشته در عرصه‌های فرهنگی، تحصیلات دانشگاهی و توسعه توانمندی آنها در بسیاری از بخش‌های مرتبط با فعالیت اقتصادی را از زاویه‌ای نو بنگریم، همچنین تغییرات فضای کسب‌وکار و الزام بهره‌مندی از تمام ظرفیت‌های نیروی انسانی در مسیر توسعه و البته ظرفیت گسترده زنان در انجام بخش گسترده‌ای از شغل‌ها را با نگاه به قابلیت فنی و تخصصی آنها به صورت مجموعه تحولات و شاخص‌های بازار کار ببینیم، بسترسازی جهت ارتقاء جایگاه و رشد کمی و کیفی حضور زنان در محیط‌های کسب‌وکار الزامی به نظر می‌رسد. دولت‌ها و تصمیم‌سازان اقتصاد، اشتغال و تولید نیز با درک شرایط امروز می‌توانند با هدفگذاری در ارتقاء سهم زنان در بازار کار در طول سال‌های آینده بستر تعادل کمی و کیفی در این حوزه را موجب شده و حرکت چرخ تولید و توسعه را سرعت بخشند